

Yeni aile

HASAN BÜLENT KAHRAMAN



İngiltere'de hükümetin aldığı yeni bir karar aile ve evlilik konusundaki tartışmaları yeniden uyarmış ve geç yirminci yüzyılda her iki kurumun oluşturulmasında ve sürdürülmesindeki güçlükleri bir kez daha ortaya koymuştur. Yeni karara göre

evli olmadan baba olan erkekler de çocukları üstünde evlilerin sahip olduğu yasal haklara sahip olabilecektir.

Aslında son derecede yalın, herhangi bir sorun çıkarmaması gereken, son derecede doğal gibi duran bu karar evlilik ve aile yanlısı 'tutuculardan' da, bu kurumları yadsıyan örgütlerden de, Polly Toynbee'nin yazısından öğrendiğimize göre tepkiler almıştır. Bu karara karşı çıkanlar daha ziyade çocuklu ve yalnız yaşayan kadınlardır. Endişeleri, kötü, yetersiz ya da kısacası istenmeyen babanın bu karar aracılığıyla yeniden hayatlarına girmesi olasılığıdır. Buna mukabil aile yanlısı kurumlar bu kararın evlilik düşüncesini büsbütün ortadan kaldıracığını öne sürmüş, babalığı büsbütün belli bir mesafede bırakılabilen bir kuruma dönüş-

türdüğünden yakınmıştır. Doğallıkla olumlu tek tepki ise erkeklerden-babalardan gelmiştir.

Bütün bunlar yirminci yüzyılın bittiği şu sıralarda aile ebeveynlik-evlilik gibi kurum ve olguların ciddi bir değişimden geçmekte olduğunu göstermektedir. Mülkiyet duygusundan, iktidar anlayışından, baskı ve yönetim düşüncesinden arınmış, karşılıklı özgürlüğe, tarafların kendilerine ait kimlik ve kişilik özelliklerini koruma öngörüsüne dayalı bir beraberliğin mutlaka evlilik diye nitelendirilmesi gerekmiyorsa gerçekten de bu kurumun yasal yapısında ciddi değişikliklere gidilmesi bir zorunluluktur. Bu da işi mutlak bir 'evlilik' olmaktan çıkarmakta ve 'eşlilik' durumuna dönüştürmektedir. Artık evde oturan ve çocuk bakan baba, dışarıda çalışan anne, çocuğu bilinçli olarak babaya bırakıp giden anne ve onu isteyen baba, bir kadından tek ebeveyn olarak bakmak üzere çocuk sahibi olmayı benimseyen erkek, aynı şeyi talep eden kadın, klasik aile yapısını aşmaya başlamıştır. Kısacası, 'tek ebeveynlik' (single parent), 'çocuklu bekâr' (SWOC - 'single with one child') toplumsal yaşamın yüz yüze geldiği kurumlar arasındadır.

Bu süreç yeni yasal düzenlemeleri zorunlu kılmaktadır. Yanı sıra da özel hayat, kamusal alan gibi kavram-

larda ciddi yenilikler gerektirmekte, eskil yapının yetersizliğini ortaya koymaktadır. Yeni yasal düzenlemeler bütün bu oluşumları kapsasın istemekte ama bu aşama kolaylıkla geçilememektedir.

Bütün bu sürecin dibinde yatan sorun özel hayat ve yeni kimlik taleplerinin kamusal alanda ve o düzlemde oluşmuş bilinçte karşılanamamasıdır. İnsanların hayata kurumlar içinden ve onların önbelirlediği davranış kalıpları aracılığıyla bakıp kendi kişisel istem ve beklentilerini geriye çektikleri dönemin sonuna gelmiştir. Geleneksel karılık ve kocalık rolleri bugün özgür ve kendi iradesine sahip kadın ve erkek anlayışıyla değiştirilmek istenmekte elbette bu oluşum etkilerini ebeveynlik kurumunda da göstermektedir. Bu süreci devrimci bir atılım olarak görmek yanlış olmasa gerektir. Yerleşik değer yargılarının en tutucularını içinde barındıran, öylelikle de bireyin özgürlük taleplerini yok sayan evlilik ve aile kurumlarındaki değişimin bütün bir yasal yapıyı kökünden sarsacağı açıktır. Artık yeni bir toplumsal-cinsel rol ve kimlikle yüz yüze bulduğumuz açıktır ve varolan düzenin içinde yaşanabilecek en önemli toplumsal değişimin bu olduğunu söylemek hiç yanlış olmasa gerekir.